

จันทน์ (รากสามสิบ)

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Asparagus racemosus* Willd.

วงศ์ : Asparagaceae

ชื่ออื่น : จ้างเครือ (เหนือ) ผักชีช้าง (หนองคาย) ผักหนาม (นครราชสีมา) สามร้อยราก (กาญจนบุรี) สามสิบชีช้าง จันทน์ ม้าสามตอน

ลักษณะทั่วไป : ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ลำต้น สีเขียว มีหนามแหลม มักเลื้อยพันต้นไม้อื่น เลื้อยยาว 1.5-4 เมตร เถากลมเรียบ เถาอ่อนเป็นเหลี่ยม ตามข้อเถามีหนามแหลม มีเหง้าและรากใต้ดินออกเป็นกระจุกคล้าย กระสวยออกเป็นพวงคล้ายรากกระชาย อวบน้ำ เป็นเส้นกลมยาว โดกว่าเถามาก ลำต้นมีหนาม เถาเล็กเรียว กลม สีเขียว ใบ เดี่ยวแข็ง ออกรอบข้อ เป็นฝอยเล็กๆ คล้ายหางกระรอก สีเขียว ดอกหรือ เป็นกระจุก 3-4 ใบ เรียงแบบสลับ ใบ รูปเข็ม กว้าง 0.5-1 มิลลิเมตร ยาว 3-6 เซนติเมตร แผ่นใบมัก โค้ง สันเป็นสามเหลี่ยมมี 3 สัน ปลายใบแหลมเป็นรูปเคียว โคนใบแหลม มีหนามที่ซอกกระจุกใบ ก้าน ใบยาว 13-20 เซนติเมตร **ช่อดอก** ออกที่ปลายกิ่งหรือซอกใบแบบช่อกระจุก ยาว 2-4 เซนติเมตร ดอกย่อย สีขาวขนาดเล็ก มีกลิ่นหอม มี 12-17 ดอก ก้านดอกย่อยยาวประมาณ 2 มิลลิเมตร กลีบรวมมี 6 กลีบ เชื่อมกันเป็นหลอดรูปดอกเข็ม ปลายแยกเป็นแฉก ส่วนหลอดยาว 2-3 มิลลิเมตร ส่วนแฉกรูปช้อน ยาว 3-4 มิลลิเมตร กลีบดอกบางและย่น เกสรเพศผู้เชื่อมและอยู่ตรงข้ามกลีบรวมขนาดเล็ก มี 6 อัน ก้านชูอับเรณูสีขาว อับเรณูสีน้ำตาลเข้ม รังไข่รูปไข่กลับ ยาวประมาณ 1 มิลลิเมตร อยู่เหนือวงกลีบ มี 3 ช่อง แต่ละช่องมีออวุล 2 เมล็ด หรือมากกว่า ก้านเกสรเพศเมียสั้น ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็นสามแฉกขนาดเล็ก ผลสดค่อนข้างกลม หรือเป็น 3 พู ผิวเรียบเป็นมัน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4-6 มิลลิเมตร ผลอ่อนสีเขียว เมื่อสุกจะมีสีแดงหรือม่วงแดง เมล็ดสีดำ มี 2-6 เมล็ด

การกระจายพันธุ์ : พบตามป่าโปร่ง หรือเขาหินปูน

ออกดอก : ออกดอกช่วงเดือนเมษายนถึง มิถุนายน

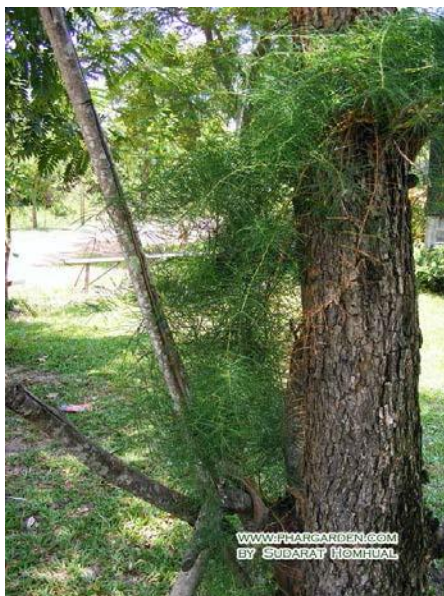
การขยายพันธุ์ : -

ประโยชน์ : ยาสมุนไพรพื้นบ้านจังหวัดอุบลราชธานี ราก ใช้คั้นน้ำดื่ม แก้อืดตึงดวงตา ช่วยขับลม ตำรายาไทย ราก ใช้ซึ่งมีรสเย็น หวานชุ่ม ใช้แก้ขัดเบา ขับปัสสาวะ และขับเสมหะ บำรุงเด็กในครรภ์ บำรุงตับ ปอด แก้ตับปอดพิการ บำรุงกำลัง แก้กระษัย ยาพื้นบ้าน ใช้ทั้งต้นหรือราก คั้นน้ำดื่ม แก้อักเลือด และ โรคคอพอก ราก มีรสเย็น เป็นยาแก้พิษร้อนในกระหายน้ำ แก้ปวดเมื่อย กรันตัว ฝนทาแก้พิษ แมลงป่องกัดต่อย แก้ปวดฝี ทำให้เย็น ถอนพิษฝี พิษปวดแสบปวดร้อน ช่วยบำรุงเด็กในครรภ์ บำรุงตับ ปอด บำรุงกำลัง ผสมกับเหง้าชิงป่า และต้นจันทน์แดงผสมเหล้าโรงใช้เป็นยาแก้เวียน ผล มีรสเย็น ปรุงเป็นยาแก้พิษไข้ เชื้องซึม แก้พิษไข้กลับ

ไผ่ซ่า มักใช้ร่วมกับผลราชคค์ เพื่อดับพิษไข้จากบิดเรื้อรัง ประเทศอินเดีย ราก ใช้เป็นยากระตุ้นประสาท หรือยา
 ชูกำลัง บรรเทาอาการระคายเคือง ขับปัสสาวะ และรักษาโรคท้องเสีย

ลักษณะวิสัยในป่า

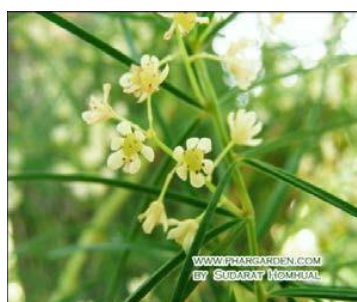
ลักษณะวิสัย

ใบ

ดอก

ดอกติดผล

ผลอ่อน

ผลสุก

ผลแก่แห้ง

เมล็ด

รากและลำต้น